

ЛІБА Н. С.

к.е.н., доцент

МАРЦЕНЮК М. О.

к.псих.н., ст. викладач

ЛІБА О. М.

к.пед.н., ст. викладач

Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Актуальним на сьогоднішній день стало питання професійної компетентності фахівця, що сприяє успішному самовизначенню молоді у світі праці, безперервної освіти. Професійна компетентність – це якість людини, яка володіє всебічними знаннями і вміннями зі свого фаху, готова до їх творчого застосування з дотриманням загальнолюдських і християнських цінностей, а також спрямована на постійну самоосвіту і самовдосконалення [3].

У разі виділення в складі професійної компетентності лише діяльнісного компонента залишається поза полем зору система знань психолого-педагогічного і предметно-методичного циклу. Дослідники Н. Бордовська, В. Раєвський, А. Реан, А. Хуторський та ін., визначають дефініцію «професійна компетентність» як сукупність умінь (педагога) як суб'єкта педагогічного впливу особливим чином структурувати наукове і практичне знання з метою кращого вирішення педагогічних завдань. За визначенням В. Федіної формування професійної компетентності — процес, що триває протягом усього професійного становлення; його основними етапами є: формування професійних намірів і спрямованості, професійна підготовка, професіоналізація. Зокрема, етап формування професійних намірів і спрямованості здійснюється шляхом психологічної і професійної адаптації студентів до майбутньої діяльності; етап професійної підготовки – шляхом оволодіння загальними і спеціальними знаннями і вміннями; етап професійного становлення – шляхом набуття професійного менталітету і високоякісного виконання професійної діяльності [6].

В. Петрук визначає професійну компетентність, як готовність особистості мобілізувати власні ресурси (організовані в систему знань, умінь, здатності й особистісних якостей), які необхідні для ефективного розв'язання професійних задач у типових і нестандартних ситуаціях, що включає в себе ціннісні ставлення особистості до цих ситуацій [5].

Досліджуючи питання розвитку й формування компетентностей майбутніх спеціалістів, Л. Дибкова визначає складові професійної компетентності майбутніх економістів, серед них:

1) компетенції у сфері економічної діяльності (економічне мислення; знання методів економічного аналізу; наявність системного уявлення про структуру і тенденції розвитку української та світової економіки; знання принципів прийняття і реалізації економічних рішень на мікро- та макрорівнях; уміння використовувати економічну інформацію у

професійній, виробничій діяльності і повсякденному житті; уміння здійснювати пошук економічної інформації; уміння проводити економічний, стратегічний аналіз та оцінку фінансово-господарської діяльності підприємств; уміння проводити контроль, аудит, перевірку грошових коштів, виробничих запасів, основних фондів у підприємствах, організаціях, установах тощо);

2) компетенції в інших сферах професійної діяльності (система знань з фінансів, маркетингу, аудиту, міжнародної економіки, права, менеджменту; знання нормативно-правової бази);

3) інформаційно-комп'ютерна компетенція (стосується роботи з комп'ютерною технікою і визначається таким переліком знань та вмінь: знання теоретичних основ функціонування комп'ютерної техніки; уміння працювати в мережі Internet; уміння користуватися електронною поштою; уміння працювати із спеціалізованим програмним забезпеченням; уміння ефективно застосувати інформаційні технології і відповідні програми у професійній діяльності);

4) комунікативна компетенція (знання ділового етикету та основ конфліктології, толерантність до існування інших поглядів, ефективна групова взаємодія, позитивна установка щодо себе й оточуючих тощо);

5) компетенція у сфері самовизначення і саморегуляції особистісних якостей (адекватна самооцінка, впевненість у собі, самоконтроль, самоефективність, високий рівень мотивації до досягнень, визнання необхідності неперервної освіти впродовж життя тощо);

6) виробничо-діяльнісна компетенція (передбачає знання посадових інструкцій згідно з кваліфікацією фахівця, а саме: обізнаність з вимогами, функціями, правами, обов'язками; знання основ етикету) [2].

Складові професійної компетентності відповідно до структури діяльності як пізнавальний, ціннісно-орієнтаційний і настановчо-поведінковий компоненти передбачають розгляд професійної компетентності через професійну готовність, що визначається розумінням навчально-професійних завдань, усвідомленням своєї відповідальності, бажанням досягнути конкурентоздатного фахового рівня. Важливою умовою формування готовності є наявність відповідних властивостей, передусім задатків і здібностей особистості до майбутньої діяльності. Формування готовності до діяльності починається з ознайомлення з професією [5].

Всі професії відповідно до психологічних вимог за класифікацією Є.А. Клімова підрозділяються на групи: професії типу «Людина - Природа»; «Людина - Техніка»; «Людина - Знакова система»; «Людина - Художній образ»; «Людина - Людина» [5].

Професія економіста, на думку дослідників, відноситься до типу «Людина - Знакова система» і визначається за особливостями предмета праці та пов'язана з переробкою інформації. Так, професії програміста, системного адміністратора, економіста, бухгалтера пов'язані з роботою з цифрами, формулами, таблицями. З психологічних вимог до людини професії типу «Людина-Знакова система» виділяють: хорошу оперативну і механічну пам'ять, здатність до тривалої концентрації уваги на знаковому матеріалі, хороший розподіл уваги, точність сприйняття, вміння бачити, що стоїть за умовними знаками; посидючість, наполегливість, логічне мислення. Всі ці професійно необхідні якості потрібно спеціально розвивати у студентів в процесі навчання та вивчення різних дисциплін. Останнім часом відбуваються великі зміни в організації праці на виробництві. Професійна діяльність економіста будується і на основі взаємодій з колегами, організації спільної діяльності, що дає можливість стверджувати про необхідність розвивати у майбутніх економістів вміння і навички відповідно до психологічних вимог до професій і типу «Людина - Людина», які включають у себе: велику кількість контактів, прагнення до спілкування; вміння легко вступати в контакт з незнайомими людьми; доброзичливість, чуйність, витримку, вміння стримувати емоції; здатність аналізувати поведінку оточуючих і свою власну, розуміти наміри і настрої інших людей; здатність розбиратися у взаєминах людей; знання психології людей.

У процесі роботи, аналізуючи комунікативні вміння і навички, беруться до уваги психологічні вимоги по типу «Людина - Людина» з точки зору як важливості їх формування так і соціальних факторів, адаптації до роботи в колективі, але при цьому враховуються і вимоги по типу «Людина - Знакова система» [4].

Важливим аспектом готовності майбутніх економістів до професійної діяльності науковці зазначають психологічний компонент, який визначають як суттєву передумову цілеспрямованої діяльності, її регуляції, стійкості та ефективності. Вона допомагає фахівцям успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, особистісні риси, зберігати самоконтроль і перебудовувати свій спосіб дій у разі виникнення непередбачених перешкод. Етапом професійного становлення як процесу, упродовж якого відбувається формування професійної компетентності, є професійна адаптація. Науковці визначають професійну адаптацію як один з основних компонентів професійної діяльності – складний процес засвоєння людиною професійних ролей. Н. Леонтьєв вважає, що реальна основа особистості не в закладених в неї генетичних програмах, не в глибинах її природних задатків і не в набутих нею знаннях уміннях навичках, зокрема професійних, а в тій системі діяльності, яка реалізується цими знаннями, уміннями, навичками [6].

У процесі навчання увагу студентів економічних спеціальностей потрібно спрямовувати на їхню подальшу професійну підготовку, яка передбачає формування: самовизначення – уміння виробляти свої позиції в житті; формувати власний світогляд, уміння ставити і виконувати поставлені перед собою завдання; самореалізації – утвердження себе як особистості; розвиток творчих здібностей (наукових, художніх, організаційно-комунікативних); самоорганізації – навички елементарної психічної саморегуляції; організації режиму життя; досягнення поставленої мети [1].

Для майбутнього економіста важливо використати отримані знання для самостійного дослідження актуальних питань розвитку національної економіки України та світової економіки. Це дає змогу їм найбільш повно реалізувати пізнавальну активність та сформуванню потребу постійного самовдосконалення, здійснення інноваційного підходу в процесі наукового пошуку. Науково-дослідницька робота допомагає розкрити здібності кожного студента як індивідуальності, підібрати відповідні методи для ефективного формування професійної компетентності майбутніх економістів.

У підготовці майбутніх економістів в умовах навчання у вищому навчальному закладі виокремлюємо кілька етапів.

Перший *етап* – це діагностика індивідуально-психологічних особливостей, виявлення природного потенціалу та психологічний відбір серед студентів, які оволодівають певною професією економічного спрямування, тих, хто має бажання та необхідні сприятливі психофізіологічні якості (природні задатки).

На *другому етапі* проводиться поглиблене психологічне обстеження з виявлення психологічних і соціально-психологічних властивостей, необхідних для розвитку професійно важливих якостей економіста, врахування потенційних можливостей студентів з метою підвищення ефективності професійного навчання і підготовки їх до професійної діяльності. Знання індивідуально-психологічних особливостей студентів дозволить визначити напрями третього етапу психологічної підготовки.

На *третьому етапі* проводиться безпосередня професійно-психологічна підготовка, спрямована на розвиток здібностей до професійної діяльності та професійно важливих психологічних якостей студентів – майбутніх економістів – з використанням методів активного психологічного (індивідуальне консультування, що включає інформування студентів про їхні психологічні особливості, створення позитивної мотивації до самореалізації; проведення психологічних тренінгів для цілеспрямованого розвитку здібностей) та педагогічного (професійно-орієнтоване навчання з розвитку вмінь і навичок, необхідних для здійснення фахівцями економічного профілю) впливів.

Отже, психологічна підготовки починається з діагностики особистісного потенціалу студентів, які вступили до навчального закладу. Результати психодіагностики дають інформацію про потенційні можливості студентів-першокурсників щодо їхніх психофізіологічних і соціально-психологічних властивостей.

Література

1. Гайдученко Ю. О. Реалізація індивідуального підходу до навчання та самореалізація студентів економічних спеціальностей / Ю. О. Гайдученко // Педагогіка та психологія: зб. наук. праць / за заг. ред. акад. І. Ф. Прокопенка, проф. Золотухіної. – Харків: «Смугаста типографія», 2015. – Вип.51. – С. 22-28.
2. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. / Людмила Миколаївна Дибкова. – К, 2006. – 224 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Климов Е. А. Человек и профессия / Е. А. Климов. – Л.: ЛГУ, 1980. – 120 с.
5. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетентностей у майбутніх фахівців технічних спеціальностей : дис. ... доктора наук : 13.00.04. – К., 2008. – 274 с.
6. Федина В. С. Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців-сходознавців: дис. канд. пед. наук : 13.00.04./ В. С. Федина. – Львів, 2009. – 252 с.

УДК 658.841

ЛИСИЧУК І.
здобувач вищої освіти
Рівненський державний гуманітарний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ ТОВ «Т-СТИЛЬ»

Електронна торгівля є такою формою торгівлі, за якої вся діяльність, пов'язана з купівлею-продажем товарів, ведеться через мережу Інтернет. При цьому внутрішні процеси, пов'язані з організацією торговельної діяльності, можуть бути реалізовані різними електронними методами [1].

Для електронної торгівлі мережа Інтернет є ринком, на якому здійснюються угоди. В умовах розширення можливостей доступу до мережі Інтернет та постійного зростання кількості його користувачів вітчизняні підприємства одержали потенційні можливості для активної інтеграції у електронне бізнес-середовище. До електронної торгівлі як до сфери

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>